

KD:N YKSIN ASUVIEN OHJELMA

1. JOHDANTO

Suomessa eletään yhä useammin yksin. Yhden hengen asuntokuntia on jo yli 1,3 miljoonaa, ja niiden määrä on viisinkertaistunut viimeisen 50 vuoden aikana. Suurissa kaupungeissa jopa puolet kotitalouksista on yhden hengen talouksia. Samaan aikaan suurten perheiden osuus on vähentynyt merkittävästi. Ilmiö näkyy laajasti myös Euroopan suurkaupungeissa.

Kristillisdemokraattinen ihmiskäsitys lähtee siitä, että jokainen ihminen on korvaamattoman arvokas riippumatta perhemuodosta, elämäntilanteesta tai siviilisäädystä. Yksinasuvat muodostavat suuren ja monimuotoisen ryhmän, jonka asema jää poliittisessa keskustelussa liian usein sivuun. KD haluaa rakentaa yhteiskunnan, jossa ketään ei ohiteta tai jätetä syrjään. Sosiaalipolitiikan tulee tunnistaa yksinasuvien tarpeet. Yksin asuminen ei ole sama asia kuin yksinäisyys, vaikka yksinasuvat kokevat yksinäisyyttä keskimäärin useammin kuin parisuhteessa elävät. Monille yksin asuminen on tietoinen valinta, ei ongelma.

Yksinasuvat ovat monimuotoinen ryhmä, mutta osa heistä kohtaa kuitenkin keskimäärin suurempia toimeentulohaasteita ja terveydellisiä ongelmia kuin muut. Yksinasuvien kulut ja vastuut ovat usein suhteellisesti suuremmat, mutta tämä ei riittävästi heijastu verotuksessa, sosiaaliturvassa tai palveluissa. Oikeudenmukainen yhteiskunta huomioi erilaiset elämäntilanteet päätöksenteossa.

Emme aseta yksinasuvia ja perheellisiä vastakkain: perheille suunnatut tuet eivät ole pois yksinasuvilta. Kristillisdemokraattinen politiikka korostaa yhteisöllisyyttä ja yhteisvastuuta. Vahvempi tukee heikompaa, ja yhteisö kantaa vastuuta niistä, jotka kantavat arkeaan yksin.

2. ARJEN TUKI JA ASUMINEN

Yksinasumista eri elämäntilanteissa

Yksinasuminen on monimuotoinen ilmiö, joka koskettaa ihmisiä eri syistä ja eri elämäntilanteissa. Joku asuu yksin omasta valinnastaan, toinen elämäntilanteen muutoksen vuoksi. Näihin tilanteisiin liittyvät tarpeet vaihtelevat: osa kaipaa taloudellista tukea, osa sosiaalista verkostoa, ja joillekin tärkeintä on turvallisuus ja palveluiden saatavuus. Yhteiskunnan on tunnistettava tämä moninaisuus ja tarjottava joustavia ratkaisuja, jotka vastaavat erilaisiin tarpeisiin.

Ikääntyvien yksinasuvien määrä kasvaa voimakkaasti, mikä muuttaa hoivan ja palveluiden tarvetta. Yksinasuvalla ei aina ole luonnollista tukiverkostoa, mikä lisää turvattomuutta ja palveluiden kysyntää. Kristillisdemokraattinen politiikka korostaa arvokkaan vanhuuden periaatetta: jokainen ansaitsee tulla kohdatuksi, hoidetuksi ja kuulluksi. Yhteisölliset senioriasumisen muodot, kotipalvelujen kehittäminen ja hoivaketjujen sujuvuus ovat keskeisiä hyvinvoinnin edellytyksiä. Teknologia voi tukea arkea, mutta sen tulee täydentää, ei korvata inhimillistä kohtaamista. Diakoniatyön ja vapaaehtoisten rooli on tässä tärkeä.

Myös nuoret aikuiset ja opiskelijat muodostavat merkittävän ryhmän yksinasuvien joukossa. Heille keskeistä on kohtuuhintainen asuminen ja yhteisölliset ratkaisut, jotka ehkäisevät yksinäisyyttä ja tukevat opintojen ja työelämään siirtymisen sujumista. Työn perässä muuttavat tarvitsevat joustavia asumisvaihtoehtoja ja paikallisia verkostoja, jotka helpottavat juurtumista uuteen ympäristöön. Eronneiden ja leskeksi jääneiden kohdalla korostuu matalan kynnyksen tuki sekä mahdollisuus löytää uusia yhteisöjä ja kohtaamispaikkoja, jotka auttavat elämänmuutoksessa. Yhteisöllisyys ja helposti saavutettavat palvelut ovat avainasemassa, yksin asuminen ei saa tarkoittaa yksin jäämistä.

Lisäksi on huomioitava maahanmuuttajat ja kansainväliset työntekijät, jotka usein muuttavat yksin ja tarvitsevat kieli- ja kulttuuritukea sekä verkostoja, jotka auttavat kotoutumisessa. Yksinhuoltajat eivät ole täysin yksinasuvia, mutta kantavat arjen vastuun yksin. Heillä on erityisiä tarpeita asumisen, palveluiden ja joustavan työn suhteen. Vammaiset ja toimintarajoitteiset yksinasuvat puolestaan tarvitsevat esteettömiä asumisratkaisuja ja henkilökohtaista apua, jotta arki sujuu turvallisesti ja itsenäisesti.

Yksinasuvien huomioiminen sosiaali- ja terveystalvissa

Yksinasuvien määrä kasvaa kaikissa ikäryhmissä, mikä muuttaa sosiaali- ja terveystalvisten tarpeita. Kun luonnollinen tukiverkosto puuttuu, turvattomuus lisääntyy ja palvelujen saavutettavuus korostuu. Hyvinvointialueiden on varmistettava, että palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavilla riippumatta asuinpaikasta, taloudellisesta tilanteesta tai digitaalisista valmiuksista. Palveluiden tulee olla selkeitä, helposti saavutettavia ja ihmisläheisiä, jotta yksinasuvat eivät jää järjestelmän ulkopuolelle.

Painopiste siirretään ennaltaehkäiseviin ja matalan kynnyksen palveluihin: mielenterveys- ja päihdepalvelut, kriisiapu ja kotipalvelut toteutetaan niin, että apua saa nopeasti ilman monimutkaisia hakuprosesseja. Omalääkäri- ja omatiimimallit vahvistavat hoidon jatkuvuutta ja luottamusta palveluihin.

Digitaaliset ratkaisut, kuten etävastaanotot, virtuaaliset neuvontapalvelut ja digitaalinen palveluohjaus, voivat parantaa saavutettavuutta ja nopeuttaa hoitoon pääsyä. Samalla on varmistettava, ettei palvelujen saaminen riipu digitaidoista tai -välineistä. Selkokielliset ohjeet, digilaitteiden lainaaminen ja henkilökohtainen neuvonta ovat välttämättömiä, erityisesti ikääntyville ja heikommassa asemassa oleville.

Liikkuvat palvelut ja monituottajamalli, jossa hyödynnetään julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä, tuovat palvelut lähemmäs ihmisiä erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Kotiin vietävät palvelut ja turvaratkaisut ovat tärkeitä ikääntyville ja toimintarajoitteisille, jotta arki sujuu turvallisesti ja itsenäisesti. Lisäksi matalan kynnyksen mielenterveyschattit ja kriisipuhelimet tarjoavat nopeaa apua yksinäisyyden ja ahdistuksen hoitoon. Yhden luukun palveluohjaus vähentää pirstaleisuutta ja helpottaa avun saamista.

Sosiaali- ja terveystalvisten tehtävä ei ole vain hoitaa sairauksia, vaan myös vahvistaa hyvinvointia ja ehkäistä ongelmia. Kun palvelut ovat saavutettavia, selkeitä ja ihmisläheisiä, yksinasuvat eivät jää yksin, ei arjessa eikä kriisissä.

Toimenpiteet:

Palvelujen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus

- Yksinelävät on huomioitava paremmin julkisten palveluiden suunnittelussa omana ryhmänään.
- Sosiaaliturvan hakemisen on oltava yksinkertaista ns. yhden luukun periaatteella.
- Varmistetaan neljän takuun mallin (ulkoilu-, ruokailu-, hygienia- ja yhteisötakuu) toteutuminen jokaiselle yksin asuvalle vanhukselle.

Ennaltaehkäisevät ja matalan kynnyksen palvelut

- Kehitetään matalan kynnyksen kotipalveluja ja kriisiapua, jotta yksinasuvat saavat tukea arjen haasteissa ja äkillisissä tilanteissa.
- Tuetaan järjestöjen ja seurakuntien toimintaa yksinäisyyden vähentämiseksi ja luodaan matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja.
- Laaditaan ohjeet yksinasuvien varautumisesta kriisitilanteisiin.
- Ehkäistään yksinäisyyttä turvaamalla ikääntyneiden puolisoiden mahdollisuus olla yhdessä esim. palveluasumisessa, vaikka hoitoisuudessa olisi eroja.

Digitaalinen saavutettavuus ja tuki

- Lisätään digipalvelujen saavutettavuutta.
- Varmistetaan, ettei palvelujen saaminen riipu digitaidoista tai -välineistä.

Liikkuvat palvelut ja monituottajamalli

- Hyödynnetään liikkuvia palveluja ja monituottajamallia, jotta palvelut tavoittavat myös harvaan asutuilla alueilla asuvat yksinasuvat.
- Kotiin vietävät palvelut ja turvaratkaisut ovat tärkeitä ikääntyville ja toimintarajoitteisille, jotta arki sujuu turvallisesti ja itsenäisesti.

Hoidon jatkuvuus ja asiakassuhteet

- Vahvistetaan pitkäkestoisia asiakassuhteita sosiaali- ja terveyspalveluissa (omalääkäri- ja omatiimimallit).
- Varmistetaan riittävä tuki sairaalasta kotoutumiseen ja kotona selviämiseen.

Asuminen

Yksinasuvien suurin haaste on asumisen hinta, sillä kustannukset henkeä kohden ovat muita korkeammat. Korkeammat asumiskustannukset vaikuttavat myös esim. asumistukien määrään ja sitä kautta kansantalouteen. Vuokrat ovat nousseet merkittävästi, erityisesti pääkaupunkiseudulla, ja moni yksinasuva turvautuu asumistukeen tai toimeentulotukeen. KD:n tavoitteena on edistää kohtuuhintaista asumista ja varmistaa, että pienasuntoja rakennetaan riittävästi eri puolille maata.

Kaupunkisuunnittelulla voidaan luoda yhteisöllisyyttä esimerkiksi sijoittamalla kouluja, palveluasuntoja ja muita palveluja lähelle toisiaan. Pienet asunnot eivät ole ongelma, jos taloissa on viihtyisiä yhteistiloja ja ympäristö on houkutteleva. Kaikkiin suurempiin asuinrakennuksiin tulisi suunnitella yhteisötiloja, ja kaupunkisuunnittelussa on priorisoitava ei-kaupalliset oleskelutilat, kuten puistot, kirjastot ja lähiluonto.

Asuntopolitiikassa tulee kehittää uusia asumismuotoja, kuten yhteisöasumista, ryhmärakentamishankkeita ja asumisosuuskuntia, jotka yhdistävät yksityisyyden ja yhteisöllisyyden. Näiden edistämiseksi kaavoituksessa voidaan varata niille sopivia tontteja. Asunto-osuuskunnat tarjoavat pieni- ja keskituloisille kotitalouksille kohtuuhintaisen, voittoa tavoittelemattoman asumisen mallin, joka perustuu yhteisomistukseen, hallintaan ja yhteisöllisyyteen. Lisäksi voidaan suosia teollisuuskiinteistöjen muuttamista asunnoiksi ja osallistaa tulevat asukkaat suunnitteluun.

Toimenpiteet:

Kohtuuhintainen rakentaminen ja tonttipolitiikka

- Edistetään kohtuuhintaisten ja erikokoisten omistus- ja vuokra-asuntojen rakentamista nopeuttamalla kaa-voitusta ja kehittämällä tonttipolitiikkaa.
- Varataan asemakaavoissa tontteja ryhmärakentamishankkeille ja asumisosuuskunnille sekä kortteleille, joissa eri-ikäisten asuminen ja palvelut yhdistyvät (esim. palveluasuminen, päiväkodit ja sijoitusasunnot samassa kokonaisuudessa).

Yhteisötilat

- Lisätään rakennusmääräyksiin suositus yhteisötilojen toteuttamisesta uudisrakennuksissa.

3. YKSINELÄJIEN TALOUDELLISET HAASTEET JA TYÖN KANNUSTAVUUS

Yksinasuvien taloudellinen tilanne eroaa moni henkisistä kotitalouksista, sillä tulot ja menot eivät jakaudu samalla tavalla. Elinkustannusten nousu osuu erityisen voimakkaasti juuri yksin asuviin. KD haluaa edistää ratkaisuja, jotka huomioivat yhden hengen talouksien todelliset kulut ja riskit, jotta järjestelmä olisi oikeudenmukaisempi ja vastaisi erilaisiin elämäntilanteisiin.

Valtioneuvoston Yksin osana elinkaarta -hankkeen loppuraportissa (2018) todetaan, että köyhyyden vähentämiseksi tehokkaimpia keinoja olisivat takuueläkkeen sekä työmarkkinatuen ja työttömän peruspäivärahan korottaminen, sillä nämä ovat keskeisiä tulonlähteitä pienituloisille yksinasuville.

Sosiaaliturvajärjestelmää on kehitettävä siten, että työn vastaanottaminen on joka tilanteessa kannattavaa. KD:n pitkään ajamassa Kannustavan perusturvan -mallissa yleisimmät tukimuodot yhdistetään yhdeksi tueksi vähentäen köyhyyttä, parantaen työnteon kannattavuutta ja poistaen byrokratiaa etuisuuksien hakemisessa. Orpon hallituksessa kehitämme sosiaaliturvaa KD:n esitystä mukaillen yhden yleistuen malliksi.

Nykyisin työasuntovähennys koskee vain vuokrattua työasuntoa, kun vakituinen asunto ja työasunto sijaitsevat yli 100 kilometrin päässä toisistaan. Perheelliselle riittää yksi työpaikka ja kaksi asuntoa, mutta yksinasuva voi saada vähennyksen vain, jos hänellä on samanaikaisesti kaksi työpaikkaa ja kaksi asuntoa näiden vuoksi. Tämä rajaus sulkee pois yksinasuvat, jotka joutuvat muuttamaan työn takia toiselle paikkakunnalle ja vuokraamaan työasunnon. KD ehdottaa, että työasuntovähennystä laajennetaan koskemaan myös yksinasuvia yhden työpaikan tilanteessa. Myös heillä tulee olla mahdollisuus ylläpitää suhteita läheisiin ja säilyttää yhteys kotipaikkaansa ilman kohtuuttomia kustannuksia. Tämä tukee työn vastaanottamista eri puolilla maata ja vahvistaa alueellista liikkuvuutta ilman, että yksinasuvat joutuvat kohtuuttomaan taloudelliseen asemaan.

Työelämän muutokset, kuten etätö ja alueellinen liikkuvuus, vaikuttavat yksinasuviin erityisesti. KD korostaa etätönn mahdollisuuksien tukemista ja työn perässä muuttavien palveluja, kuten verkostoitumista uudella paikkakunnalla. Työasuntovähennyksen laajentaminen yksinasuville tukee liikkuvuutta, mutta lisäksi tarvitaan joustavia asumisratkaisuja ja tietoa paikallisista yhteisöistä.

Toimenpiteet:

- Kehitetään sosiaaliturvaa ja tavoitellaan pienimpien tukien korotuksia (takuueläke, työmarkkinatuki, peruspäiväraha).
- Laajennetaan työasuntovähennys koskemaan yksinasuvia yhden työpaikan tilanteessa.
- Tuetaan alueellista liikkuvuutta ja työn vastaanottamista eri puolilla maata.
- Edistetään etätöiden mahdollisuuksia ja työn perässä muuttavien palveluja.

4. YHTEISÖLLINEN JA OSALLISTAVA ELÄMÄ

Kristillisdemokratia korostaa ihmissuhteiden merkitystä. Keskeisiä periaatteita ovat lähimmäisyys ja subsidiariteetti, eli päätösten tekeminen mahdollisimman lähellä ihmisiä. Lähimmäisyys tarkoittaa tekoja toisen hyväksi ja luo pohjan luottamukselle, hyvinvoinnille ja yhteisöllisyydelle.

Päätöksenteon tulee olla hajautettua aina kun mahdollista. Vastuu yhteisestä hyvästä jaetaan julkisen vallan, kansalaisyhteiskunnan, perheiden ja yksilöiden kesken. Yhteiskunnan tehtävä on tukea ihmisiä kantamaan vastuuta itsestään, läheisistään ja luonnosta.

Yhteisöllisyys on kristillisdemokraattisen arvopohjan ytimessä. Jokainen tarvitsee kuulumisen kokemuksia ja ihmissuhteita asumismuodosta riippumatta. Yksinäisyys on vakava kansanterveysongelma, erityisesti yksinasuvien keskuudessa. Ihmissuhteiden laatu on keskeinen hyvinvoinnin mittari, ja rakenteiden tulee mahdollistaa kohtaamisia. Hallinnon rooli on luoda edellytyksiä, ei pakottaa yhteisöllisyyteen.

Yksinasuvien näkökulma on huomioitava päätöksenteossa. Heidän osallistumisensa ja vaikutusmahdollisuutensa tulee turvata. KD korostaa yhteisöllistä osallisuutta: jokaisella on lahjoja ja kykyjä rakentaa yhteistä hyvää esimerkiksi seurakunnissa, vapaaehtoistyössä ja kansalaisyhteiskunnassa.

Kulttuuri ja harrastukset ovat keskeisiä yksinäisyyden ehkäisyssä. KD haluaa varmistaa, että kulttuuri-, liikunta- ja harrastuspalvelut ovat saavutettavia kaikille, riippumatta tulotasosta tai asuinpaikasta. Kuntien, seurakuntien ja järjestöjen yhteistyö on avainasemassa: tarvitaan matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, yhteisötiloja ja verkostoja, joihin yksinasuvat voivat liittyä luontevasti. Henkinen ja hengellinen hyvinvointi tukee elämän merkityksellisyyttä ja toivoa.

Osallistava suunnittelu ja budjetointi vahvistavat lähiyhteisöjä. Tuki kansalaistoiminnalle, joka tavoittaa yksinäisiä ja ikääntyviä, on kustannustehokas keino vähentää yksinäisyyttä. Digitaaliset palvelut voivat täydentää arkea ja lisätä saavutettavuutta, mutta ne eivät saa korvata aitoa kohtaamista. KD korostaa digitaalisen osallisuuden edistämistä ja digiturvan varmistamista, jotta kukaan ei jää palvelujen ulkopuolelle.

Julkisen sektorin tehtävä on tarjota puitteita yhteisöllisyydelle esimerkiksi kaavoituksen ja rakennusmääräysten kautta. Yksinäisyyden vähentäminen on investointi, joka säästää terveys- ja sosiaalimenoja. KD esittää, että hyvinvointia mitataan myös ihmissuhteiden laadulla sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksella. Suhdevaikutusten arviointi tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa osaksi päätöksentekoa, jotta rakenteet ja palvelut tukevat yhteisöllisyyttä eivätkä estä sitä.

Toimenpiteet:

Osallistava paikallishallinto

- Lisätään kaupunginosatason päätöksentekoa ja otetaan osallistava budjetointi käyttöön laajasti.
- Huomioidaan yhteisöllisyysvaikutus päätöksenteossa (suhdevaikutusten arviointi).

Elinvoimainen kansalaisyhteiskunta

- Varmistetaan toimintaedellytykset järjestöille, seurakunnille ja vapaan sivistystyön toimijoille.
- Vahvistetaan asukasyhdistysten ja kylätoimikuntien roolia yksinasuvien osallisuuden edistämiseksi.
- Otetaan käyttöön etsivän työn mallit yksinäisyyden vähentämiseksi.

Kulttuuri, liikunta ja harrastukset

- Panostetaan kohtuuhintaisiin ja esteettömiin kulttuuri-, liikunta- ja harrastuspalveluihin.
- Lisätään matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja yhteisötiloja.

Digiosallisuus ja turvalliset verkkoalustat

- Tarjotaan edullisia IT-koulutus- ja tukipalveluja ja lisätään digipalvelujen saavutettavuutta kirjastojen ja asiointipisteiden kautta.
- Kehitetään selkokieliä, helppokäyttöisiä digipalveluja ja varmistetaan digilaitteiden lainausmahdollisuus.
- Edistetään turvallisia ja osallistavia verkkoalustoja, jotka tukevat yhteisöllisyyttä.

Ohjelma on hyväksytty puoluehallituksen kokouksessa 25.10.2025.

